



Szegedi Ítéltábla

Kijavító végzés 14. sorszám alatt!

Az ügy száma:

Mf.I.40.007/2023/12.

A felperes:

felperes neve (székhelye)

A felperes meghatalmazott jogi képviselője:

Winkler és Társai Ügyvédi Iroda (eljáró ügyvéd: dr. Winkler Mária, címe)

Az alperes:

alperes neve (címe)

Az alperes meghatalmazott jogi képviselője:

Dr. Szűcs Péter Ügyvédi Iroda (eljáró ügyvéd: dr. Szűcs Péter, címe)

A per tárgya:

Tanulmányi szerződésből eredő követelés

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

Szolnoki Törvényszék 14.M.70.015/2022/22.

A fellebbezést benyújtó fél és a fellebbezés sorszáma:

Felperes, 14.M.70.015/2022/23.

Alperes, Mf.I.40.007/2023/3.

Í T É L E T

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 158 750 (százötvennyolcezer-hétszázötven) forint másodfokú perköltséget.

Kötelezi az alperest, hogy fizessen meg az esedékesség napjáig az államnak – Nemzeti Adó- és Vámhivatal illetékbevételei számlájára – 400 000 (négy százezer) forint fellebbezési eljárási illetéket.

Megállapítja, hogy a le nem rótt 8 000 (nyolcezer) forint fellebbezési eljárási illeték az állam terhén marad.

Az illetékfizetési kötelezettség a határozat jogerőre emelkedését követő 60. napon válik esedékessé.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

Indokolás

A fellebbezés alapjául szolgáló tényállás

[1] Az alperes 2017. szeptember 20. napjától állt határozatlan idejű munkaviszonyban a felperes alkalmazásában, mozdonyvezető-gyakornok munkakörben.

[2] Munkavégzési helyeként a munkaszerződés 3. pontjában a munkáltató székhelyét, illetve a képzés helyszínét jelölték meg.

[3] A munkaszerződés 5. pontjában a felek kijelentették, hogy a munkaszerződés megkötését követően tanulmányi szerződést kötnek, amelynek célja a munkavállaló mozdonyvezetői kiképzésének biztosítása. Ennek megfelelően megállapodtak, hogy a képzés sikeres elvégzése és az országos közforgalmú vasúti dízel- és villamosmozdony-vezetői hatósági vizsga letétele után a munkaszerződést 15 napon belül módosítani fogják és a munkavállaló dízel- és villamosmozdony-vezető munkakörben dolgozik tovább.

[4] A felek 2017. szeptember 20. napján tanulmányi szerződést is kötöttek, amelynek I. 2. pontjában a munkaviszony létesítésének és fenntartásának célját kizárólag abban határozták meg, hogy a munkáltató ily módon is támogassa a munkavállalót a tanulmányi szerződés szerinti tanulmányok sikeres folytatásában, illetve biztosítsa a munkavállaló megélhetését és társadalombiztosítási jogviszonyának fennállását a tanulmányok folytatásának időtartama alatt.

[5] A tanulmányi szerződés I. 3. pontja értelmében a képzésben történő részvételhez és a vizsgákra történő felkészüléshez szükséges idő munkában töltött időnek minősül, amely időtartam alatt azonban a munkavállalót a munkáltató mentesíti a munkavégzési kötelezettség alól.

[6] A II. 5. pont szerint a tanulmányi szerződés értelmezése során a munkáltató által nyújtott támogatásnak kell tekinteni a fenti I. fejezetben foglaltak szerint a munkavállalónak kifizetett munkabért (távolléti díjat), a munkáltató által a képzés költségeivel kapcsolatban vállalt kötelezettségeket (a költségek munkáltató általi előlegezését), továbbá a munkavállalónak biztosított utazási költségtérítést és kedvezményeket.

[7] A tanulmányi szerződés II. 6. pontjában rögzítették, hogy a munkavállaló tudomásul veszi, hogy a képzés költségei mindösszesen 2 150 000 forint összeget tesznek ki. Vállalja, hogy a képzés jelen pont szerinti (az oktatási szolgáltatás díját, a vizsga- és pótvizsga díjakat, az alkalmassági vizsgálatok díjait, a szükséges tananyagok árát, a képzésben résztvevő munkavállalók utazásával és a tanfolyam szervezésével, lebonyolításával kapcsolatos ügyviteli és egyéb költségeket tartalmazó) költségeit annak esedékessé válása időpontjában

megfizeti a képzési szolgáltatást nyújtó gazdasági társaság felé. Megállapodtak továbbá, hogy a munkáltató a képzési költségek teljes összegét a munkavállaló helyett megelőlegezi, ezen összeget azonban a munkavállaló a jelen szerződés rendelkezései szerint – elsősorban a munkavállaló jelen szerződés IV. fejezete alapján létesített munkaviszonyból elért jövedelméből – köteles visszafizetni a munkáltatónak.

[8] A tanulmányi szerződés V. 13. pontjában a felek rögzítették, hogy a munkavállaló kötelezettséget vállal arra, hogy a munkaviszonya alapján elért jövedelemből havi 50 000 forint összegű részletekben visszafizeti a munkáltatónak a Szerződés szerinti képzés költségeit, vagyis mindösszesen 2 150 000 forintot, továbbá a 9. pont szerinti esetleges pótvizsgák miatti kötbér összegét, amelynek munkabérből történő levonásához hozzá is járult.

[9] A tanulmányi szerződés V. 14. pontjában példálózó jelleggel felsorolták a szerződésszegés lehetséges eseteit, amely nem tartalmazza a munkaviszony közös megegyezéssel történő megszüntetését vagy annak kezdeményezését.

[10] A tanulmányi szerződés V. 15. pontja értelmében a munkavállaló szerződésszegése esetén a munkáltató jogosult a tanulmányi szerződéstől egyoldalúan a munkavállalóhoz intézett írásbeli nyilatkozat útján elállni. Az elállás a tanulmányi szerződést annak megkötésére visszamenőleges hatállyal megszünteti. A munkáltató tanulmányi szerződéstől történő elállása esetén a munkavállaló az elállási nyilatkozat kézbesítésétől számított 15 naptári napon belül egyrészt köteles – a munkáltató által a jelen szerződés alapján nyújtott összes támogatásra tekintettel – 1 000 000 forint összegű kötbér munkáltató részére történő megfizetésére, ezen túlmenően továbbá egyösszegben köteles a képzés költségeit (6. pont) visszafizetni a munkáltatónak. Amennyiben a munkavállaló a 12. pont szerinti időtartamnak csak egy részét nem tölti munkaviszonyban, úgy a képzés költségeinek megtérítésére vonatkozó kötelezettsége a munkaviszonyban nem töltött (napokban számítandó) idővel arányos.

[11] Az V. 20. pont alapján a 19. pontban foglalt rendelkezés (egyoldalú megszüntetés kizárása) nem akadályozza annak, hogy a felek a jelen tanulmányi szerződést közös megegyezéssel megszüntessék, ebben az esetben azonban a tanulmányi szerződés megszüntetésére vonatkozó megállapodásukat a felek kötelesek írásba foglalni, a munkavállaló pedig e megállapodásban köteles vállalni a képzés költségeinek munkaviszonyban nem töltött időtartammal arányos része, továbbá a munkáltató oldalán felmerült károk felek megállapodása szerinti része ésszerű időn belül történő pénzügyi megtérítését.

[12] A felek a tanulmányi szerződés II. 6. és IV. 13. pontját 2017. december 18. napján módosították, oly módon, hogy a II. 6. pontban már csak az elméleti képzés/vizsgadíjak költségei kerültek feltüntetésre, mindösszesen 1 075 000 forint összegben. Rögzítették továbbá, a munkáltató vállalta, hogy a képzés jelen pont szerinti (az oktatási szolgáltatás díját, a vizsga- és pótvizsgadíjakat, az alkalmassági vizsgálatok díjait, a szükséges tananyagok árát, a képzésben résztvevő munkavállalók utazásával és a tanfolyam szervezésével, lebonyolításával kapcsolatos ügyviteli és egyéb költségeket tartalmazó) költségeit megfizette a képzési szolgáltatást nyújtó gazdasági társaság felé. Felek megállapodtak továbbá, hogy a munkáltató a képzési költségek teljes összegét, beleértve az alapképzés fent leírt költségeit, illetve a teljes mozdonyvezetővé válás gyakornoki költségeit megfizette a képzési szolgáltatást nyújtó gazdasági társaság felé. A munkavállaló tudomásul veszi, hogy a teljes képzés költségei nem azonosak az elméleti képzés költségeivel.

[13] A módosítás folytán a tanulmányi szerződés IV. 13. pontjának helyébe lépő rendelkezés szerint az elméleti képzés/vizsga összegét a munkavállaló – elsősorban a IV. fejezet szerint létesített munkaviszonyból elért jövedelméből – köteles visszafizetni a munkáltatónak, az

alapképzés költségeiből 2017. december 31. napján fennmaradó összeget havi 25 000 forint összegű részletekben.

Rögzítették, hogy a munkavállaló 2017. december 31-én fennálló tartozása 325 000 forint.

[14] A felperes – előírt vizsgáinak teljesítése érdekében – 2018. április, május, június és július hónapokban fizetés nélküli szabadságon volt, erre az időszakra sem munkabért, sem utazási költség térítést nem kapott, a munkabér után járó járulékokat sem fizette meg utána a munkáltató.

[15] A felperes az alperes gyakornoki munkakörben történő foglalkoztatása időtartamára összesen bruttó 5 401 123 forintot fizetett meg az alperesnek bérköltség és annak járulékai, továbbá utazási költség térítés címén.

[16] A képzés sikeres elvégzését követően a felek a munkaszerződést 2019. július 23. napján módosították, a felperes az alperest mozdonyvezető munkakörben alkalmazta tovább.

[17] A felek a munkaviszonyt 2020. június 12. napjával közös megegyezéssel megszüntették.

[18] A megszüntető okirat 2. pontjában rögzítették, hogy a munkavállaló jelen megállapodás aláírásával kifejezetten és visszavonhatatlanul elismeri, hogy a tanulmányi szerződés vonatkozásában szerződésszegést követett el, tekintettel arra, hogy a munkáltatónál kezdeményezte a munkaviszony közös megegyezéssel történő megszüntetését. A munkavállaló tudomásul veszi, hogy a tanulmányi szerződés 15. pontja alapján a munkáltató eláll a tanulmányi szerződéstől, így a munkavállalónak a tanulmányi szerződés 15. pontjában meghatározott visszafizetési és kötbérfizetési kötelezettsége keletkezik. A megállapodás aláírásával munkavállaló visszavonhatatlanul kötelezettséget vállal arra, hogy a tanulmányi szerződésben előírt határidőben teljesíti a 15. pont szerinti visszafizetési és kötbérfizetési kötelezettségének munkáltatóval történő egyeztetést követően csökkentett részösszegét, ami 5 000 000 forint.

[19] A közös megegyezésről szóló okirat 3. pontjában rögzítették a munkavállaló visszafizetési kötelezettségének részleteit és annak ütemezését.

A felperes keresete, az alperes ellenkérelme

[20] A felperes keretében kérte, hogy a bíróság kötelezze az alperest 5 000 000 forint és ezen összegből 1 000 000 forint után 2020. június 27. napjától, 333 333 forintként pedig 2020. július 11., augusztus 11., szeptember 11., október 11., november 11., december 11., 2021. február 11., március 11., április 11., május 11., június 11., július 11. napjától a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (a továbbiakban: Mt.) Mt. 31. § alapján alkalmazandó a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) szerinti késedelmi kamat megfizetésére.

[21] Az érvényesíteni kívánt jog körében hivatkozott az Mt. 31. § alapján alkalmazandó Ptk. 6:26. §-ára; az Mt. 15. § (2) bekezdésére és 229. § (6) bekezdés rendelkezéseire.

[22] Kérte továbbá az alperes perköltségben történő marasztalását, amelynek mértékét a csatolt megbízási szerződés alapján 20 000 forint/óra, mindösszesen 200 000 forint megbízási díjban jelölt meg, azzal, hogy jogi képviselője ÁFA fizetésére köteles.

[23] Jogi érvelése szerint a munkaviszonyt megszüntető megállapodásban az alperes kötelezettséget vállalt az 5 000 000 forint megfizetésére, amely tartalma szerint tartozáselismerésnek minősül. Utalt arra, hogy a Ptk. 6:26. § alapján a bizonyítás teher megfordult, vagyis az alperest terheli annak bizonyítása, hogy tartozása nem állt fenn vagy érvénytelen szerződésen alapult.

[24] Hivatkozott arra, hogy a tanulmányi szerződés I. 6. pontjában foglalt – a módosítást követően – 1 075 000 forint összegben megjelölt oktatási költségeken felül az alperes képzés alatti munkabére, azok járulékai, valamint a kifizetett utazási költségtérítése összesen 5 401 123 forintot tett ki. A tanulmányi szerződés hatálya alatt nemcsak a tanulmányi szerződés I. 6. pontjában foglalt költségeket vállalta az alperes helyett, hanem az alperest azzal is támogatta, hogy a tanulmányai és szakmai gyakorlata idejére részére ezen összegeket, mint munkabért megfizette és utazási költségtérítést is biztosított.

[25] Miután elállt a tanulmányi szerződéstől és az elállást az alperes elfogadta, a tanulmányi szerződés a megkötésének időpontjára visszamenőleges hatállyal megszűnt, amelyre tekintettel kötelesek voltak a felek egymással elszámolni, amely elszámolási kötelezettség alapján rögzítették az alperes fizetési kötelezettségét 5 000 000 forintban.

[26] Az alperes ellenkérelme a kereset elutasítására, a felperes perköltségben történő marasztalására irányult, amelynek mértékét a csatolt költségjegyzék alapján 158 750 forint fizetési meghagyási eljárás, valamint 190 500 forint peres eljárás ügyvédi munkadíjában kért megállapítani, amely összegeket ÁFA terhel.

[27] Hivatkozott arra, hogy a tanulmányi szerződés és módosításának azon rendelkezése (IV. 13. pontja), amely szerint a felperes az alperes nettó béréből részletekben levonhatja a támogatás összegét, az Mt. 228. § (6) bekezdésébe ütközik. A tanulmányi szerződés alapján nyújtott támogatás kizárólag az Mt.-ben meghatározott esetekben követelhető vissza, az automatikus, quasi kölcsönkénti visszafizetés kötelezettségének előírása semmis.

[28] Vitatta, hogy ő kezdeményezte volna a munkaviszony megszüntetését. Hivatkozott arra is, hogy a tanulmányi szerződés meghatározza a szerződésszegés eseteit, amelyek között a közös megegyezéssel történő munkaviszony megszüntetés nem szerepel, így szerződésszegést nem követett el. Szerződésszegés hiányában sem visszafizetési, sem kötbér fizetési kötelezettsége nem állhat fenn.

[29] Vitatta, hogy a munkaviszonyt megszüntető megállapodásban tartozást ismert el.

[30] A kereset összecszerűségét is vitatta annyiban, hogy a tanulmányi szerződés szerint támogatásnak minősül a bérköltség, vagyis a bér és annak járulékai, amelynek időarányosan 49 óra járó része 3 961 436 forint, viszont az utazási költségtérítés nem volt tárgya a tanulmányi szerződésnek, az nem minősül visszakövetelhető támogatásnak. A lakásától a mozdonyvezetési gyakorlat helyszínéhez történő eljutás alatt, amíg mozdonyt vezetett, munkát végzett a felperes javára, ebből eredően a tanulmányi költségeknek az utazási költségekkel felmerülő igénylése nem lehet megalapozott, mivel a felperes érdekében felmerülő költségekről van szó.

[31] Álláspontja szerint a közös megegyezés azon rendelkezése, amely alapján a tanulmányi szerződésből eredő utazási költségtérítés visszafizetésére köteles, az Mt. tanulmányi szerződésre vonatkozó rendelkezéseitől munkavállaló hátrányára jogszabály által meg nem engedett eltérést tartalmaz, mert az utazási költségtérítés nem volt része a támogatásnak, ezért a közös megegyezés ezen része érvénytelen, ebből jogok, kötelezettségek nem származhatnak.

[32] Hivatkozott továbbá arra is, hogy éppen a felperes követett el szerződésszegést azzal, hogy 2018. április, május, június és július hónapban fizetés nélküli szabadságot tartott nyilván a részére, annak ellenére, hogy a tanulmányi szerződés azt rögzíti, hogy a felperes arra az időre is megfizeti a munkabért, amikor munkát nem vagy nem teljes időben végzett.

[33] Az Mt. 229. § (5) bekezdése alapján így semmilyen megtérítési vagy visszafizetési kötelezettsége nem lett volna, amelyre figyelemmel a közös megegyezés visszafizetési kötelezettségről szóló része jogszabályba ütközik.

Az elsőfokú bíróság ítélete

[34] A Szolnoki Törvényszék a 2022. december 15-én kelt 14.M.70.015/2022/22. számú ítéletével a keresetet elutasította. Kötelezte a felperest, hogy fizessen meg az alperesnek 349 250 forint perköltséget.

[35] Kiindulópontként rögzítette, hogy lényegében a felek egyező előadásából megállapíthatóan a felperes a gyakornoki munkakörben történő alkalmazása alatt munkaköri feladatként a képzéseken történő részvételt volt köteles ellátni és a vizsgákat sikeresen teljesíti, egyéb munkaköri feladatai nem voltak.

[36] Rögzítette továbbá, hogy az alperes nem vitatta a felperes tényállításait a körben, hogy ez idő alatt milyen összegben merült fel bérköltsége, illetve milyen összegben térítette meg a felperes az utazásaival kapcsolatban felmerült költségeket.

[37] Az alperes nem vitató nyilatkozatára figyelemmel azt is megállapította, hogy a felek megállapodásában rögzített 5 000 000 forintra csökkent visszatérítendő összeg 4 410 917 forintból, mint a felperes által alperes részére a gyakornoki munkakörben történő alkalmazása ideje alatt kifizetett munkabérből, ennek járulékaiból, valamint utazási költségtérítésből és 1 000 000 forint kötbérből áll.

[38] A jogvita lényegét illetően osztotta a felperes álláspontját tekintetben, hogy a munkaviszony közös megegyezéssel történő megszüntetéséről szóló megállapodás tanulmányi támogatás visszafizetésére és kötbér fizetési kötelezettségre vonatkozó része – tartalma alapján – tartozáselismerésnek minősül az alperes részéről. A Ptk. 6:26. §-ának idézése mellett hangsúlyozta, a tartozáselismeréssel a tartozás jogcíme nem változik meg, a tartozást ugyanis nem annak elismerése keletkezteti, a jogcím változatlanul a tanulmányi szerződéstől történő felperesi elállási folytán a tanulmányi szerződésből eredő követelés. A tartozáselismerésnek mindössze a bizonyítási teher megfordulása a következménye.

[39] A továbbiakban – részben az alperes hivatkozásai alapján, részben hivatalból – a tanulmányi szerződés, illetve a munkaviszony közös megegyezéssel történő megszüntetéséről szóló megállapodás visszafizetésre kötelezést tartalmazó része érvénytelenségét vizsgálta. E körben arra a végkövetkeztetésre jutott, hogy a megállapodás visszafizetésre kötelező része semmis, következképpen érvénytelen. Ezt két irányból is levezette:

[40] Egyrészt abból következően, hogy az alperes kizárólag a tanulmányokat volt köteles elvégezni gyakornoki munkakörében, valójában a felperes az alperest a tanulmányi szerződéssel a tanulmányok elvégzésére, így lényegében munkavégzésre kötelezte. Emiatt pedig a tanulmányi szerződés megkötése álláspontja szerint az Mt. 229. § (2) bekezdésének b) pontjába ütközött, amely szerint nem köthető tanulmányi szerződés, ha a tanulmányok elvégzésére a munkáltató kötelezte a munkavállalót.

[41] Másrészt miután a felperesnek nem volt más munkaköri feladata, mint a képzésben való részvétel, e gyakornoki munkavégzésért járó bér kifizetésére a felperest az Mt. 42. § (2) bekezdés b) pontja, az ehhez kapcsolódóan felmerülő utazási költségek megtérítésére pedig az Mt. 51. § (2) bekezdése kötelezte. E tételeknek pedig megítélése szerint a Szerződés II. 5. pontja alapján támogatásként való értékelése az Mt. 27. § (1) bekezdés alapján semmis, a (3) bekezdéséből következően érvénytelen. Sérti továbbá Mt. 229. § (2) bekezdés b) pontját, tekintettel arra, hogy az a munkaviszonyra vonatkozó szabály alapján járó kedvezmények biztosítására tiltja tanulmányi szerződés kötését.

[42] Bár az előbbieik miatt nem látta szükségét, hogy a kötbér fizetési kötelezettségre vonatkozóan külön állást foglaljon, a felek hivatkozásaira tekintettel mégis kifejtette, hogy

miután a tanulmányi szerződés a munkaviszony közös megegyezéssel történő megszüntetését nem nevesíti szerződésszegésként, a közös megegyezés azon része, amely annak kezdeményezését szerződésszegő magatartásként értékeli, az Mt. 46. § (3) bekezdésébe ütközően semmis és érvénytelen, ugyanis az a munkavállaló hátrányára történő eltérést jelent, amit az előbbi jogszabályi rendelkezés nem tesz lehetővé.

[43] Az előbbiekből összességében levonta azt a következtetést, hogy az alperes sikerrel teljesítette a Ptk. 6:26. § szerinti bizonyítási kötelezettséget azáltal, hogy bizonyította, tartozása érvénytelen szerződésen alapult.

[44] A felperes által hivatkozott BH2021. 315. számon közzétett, a Kúria Mfv.II.10.251/2005. számú eseti döntését nem tartotta a jelen perre irányadónak. E körben hangsúlyozta, e jogeset a Munka Törvénykönyvéről szóló 1992. évi XXII. törvény (továbbiakban: 1992-es Mt.) szabályozási környezetére vonatkozott és 1992-es Mt. 110. § (1) bekezdése alapján a munkavállaló a munkaviszony fenntartására, míg Mt. 229. § (1) bekezdése szerint a munkaviszony felmondással történő meg nem szüntetésére vállal kötelezettséget.

[45] Rámutatott továbbá, a munkaviszony közös megegyezéssel történő megszüntetéséről szóló megállapodás 2. pontja a tanulmányi szerződés V. 15. pontjára utal vissza, az azonban a megállapodásban rögzített 5 000 000 forint tartozáshoz képest mindössze 1 000 000 forint kötbér és a 6. pont szerinti képzési költség – a módosítás folytán 1 075 000 forint – visszafizetését rendeli el elállás esetére, ezért az 5 000 000 forintba vonatkozó megállapodás emiatt is a munkavállaló hátrányára tér el a tanulmányi szerződésben foglaltaktól.

[46] Osztotta továbbá az alperes álláspontját a fizetés nélküli szabadság tekintetében. Rámutatott, a felperesi nyilatkozatból megállapíthatón a munkáltató a fizetés nélküli szabadságot azért biztosította az alperes számára, mert nem tudta letenni határidőben az előírt vizsgát. Már pedig a tanulmányi szerződés I. 3. pontja a vizsgákra történő felkészüléshez szükséges időt munkában töltött időnek minősíti, amelyre mentesíti a munkavállalót a munkavégzési kötelezettség alól. A III. 9. pont pedig a vizsga eredménytelenségének következményeként 100 000 forint kötbér fizetését írja elő. Mindebből arra következtetett, hogy a felperes a tanulmányi szerződést megszegve rendelkezett a fizetés nélküli szabadság engedélyezéséről. Emiatt pedig az alperes az Mt. 229. § (5) bekezdése szerint mentesül a tanulmányi szerződésből folyó kötelezettsége alól.

[47] Az eljárási illeték fizetésére kötelezést azért mellőzte, mert a felperes azt előzetesen lerőta.

A fellebbezés, a csatlakozó fellebbezés és a fellebbezési ellenkérelmek

[48] A felperes elsődleges fellebbezési kérelme az elsőfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezésére és az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára, míg másodlagos fellebbezési kérelme az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatására és az alperes keresete szerinti marasztalására, valamint az alperes első- és másodfokú perköltségben történő marasztalására irányult, amelynek mértékét 200 000 forint + ÁFA ügyvédi munkadíjban jelölt meg.

[49] A másodfokú bíróság felülbírálati jogkörét a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 369. § (3) bekezdés a)-d) pontjaiban jelölte meg, kérte továbbá, hogy az ítéltábla a Pp. 369. § (4) bekezdése alapján végezze el a saját anyagi jogi álláspontja szerinti helyes anyagi pervezetést és az ezzel összefüggő intézkedéseket tegye meg.

[50] Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság tévesen jutott arra a következtetésre, hogy a tanulmányi szerződés megkötése az Mt. 229. § (2) bekezdésének b) pontjába ütközött. Hangsúlyozta, a hivatkozott jogszabály értelmében csak akkor nem köthető tanulmányi szerződés, ha a tanulmányok elvégzésére a munkáltató kötelezte a munkavállalót. Rámutatott, a kialakult joggyakorlat értelmében munkáltatói kötelezés alatt azon eseteket értelmezhetjük, amikor a munkáltató a munkavállaló szabad akaratnyilvánításától őt megfosztja, és a tanulmányok elvégzését az ő utasítási jogkörével élve követeli meg a munkáltatótól. E körben több eseti döntésre hivatkozott (BH2005.7.331.; BH.2011.7.317.).

Ezzel szemben az alperes a részére felkínált munkaviszonyt szabad akaratából létesítette, figyelembe véve az azzal járó tanulmányi szerződésben foglaltakat, az abból eredő jogokat és kötelezettségeket. Kifejtette, a bírói gyakorlat szerint nem jelenti a tanulmányok folytatására történő munkáltatói kötelezést önmagában az, ha az adott munkakör betöltéséhez meghatározott képzettséget ír elő munkaviszonyra vonatkozó szabály és a munkavállaló tanulmányi szerződésben vállalja e képzettség megszerzését.

[51] Az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésére okot adó lényeges eljárási szabálysértést abban látta, hogy a tanulmányi szerződés Mt. 229. § (2) bekezdés b) pontjába ütközése miatti semmisség a peres eljárás során nem merült fel, a felek arra előadást nem tettek, az elsőfokú bíróság erre vonatkozóan bizonyítást nem folytatott le. Kifogásolta, hogy az elsőfokú bíróság erre vonatkozó kötelezettsége ellenére a semmisségi ok észlelésére a feleket nem figyelmeztette, illetve e körben anyagi pervezetési kötelezettségének nem tett eleget. Emiatt a semmisséggel kapcsolatban sem állítást, sem védekezést, sem bizonyítást nem tudott előadni, illetve az anyagi pervezetés hiányában az elsőfokú bíróság elzárta őt attól az eljárási jogi lehetőségtől, hogy a semmisségre vonatkozó jogi álláspontját kifejtse és alátámassza.

[52] Megjegyezte továbbá, hogy az eljárási szabályszegés súlyosságát fokozza, hogy a semmisség alapjául szolgáló tényállás – gyakornoki munkakörben az alperes kizárólag a tanulmányokat volt köteles elvégezni – ellentétes a felek előadásaival, illetve magában az ítéletben foglaltakkal. E körben az ítélet [27] bekezdésére utalt.

[53] Hangsúlyozta azt is, hogy az alperes még a per során is elismerte, hogy a felperesi követelés részben megalapozott. Etekintetben utalt a 2022. június 2. napján tartott tárgyalás jegyzőkönyvének 7. oldalán leírtakra, hangsúlyozva, hogy a keresetnek legalább ennyiben meg kellett volna állnia.

[54] További érvelése szerint a kereset alapja az volt, hogy a tanulmányi szerződéstől elállt, az elállást az alperes elfogadta, ez pedig megalapozta a felek közötti elszámolási kötelezettséget. Ezen elszámolási kötelezettség eredményét rögzítették a felek a megállapodásban és ezen eredmény tekintetében tett az alperes tartozáselismerő nyilatkozatot [Ptk. 6:26. §, Mt. 15. § (2) bekezdés]. Erre tekintettel pedig az alperesnek azt kellett volna bizonyítania, hogy tartozása nem állt fenn, vagy alacsonyabb összegben terheli. E kötelezettségének azonban nem tett eleget. Ezzel szemben az alperes igazolta a költségek mibenlétét.

[55] Sérelmezte az ítélet [58] bekezdésében foglaltakat is, utalva arra, hogy a BH2021. 315. számon közzétett eseti döntés szerint nem sérti a munkavállaló érdekeit a közös megegyezéssel történő munkaviszony megszüntetés, ha azt a munkavállaló kezdeményezte. Kifejtette azzal kapcsolatos álláspontját, hogy ez a megállapítás független attól, hogy az esetre a 1992-es Mt. vagy az Mt. rendelkezései az irányadók.

[56] Tévesnek találta az elsőfokú ítélet [60] bekezdésében a fizetés nélküli szabadsággal kapcsolatban rögzített álláspontot. A tanulmányi szerződés I. 3. pontjára, III. 8. pontjára és a III. 9. pontjára utalva kifejtette, az alperes számára a sikertelen vizsgájára tekintettel azért biztosította a fizetés nélküli szabadságot, hogy fel tudjon zárkózni, amely a jóindulatára utalt.

[57] Az alperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú ítélet helybenhagyására és a felperes másodfokú perköltségben marasztalására irányult, amelynek mértékét 158 750 forint ÁFA-val növelt ügyvédi munkadíjban jelölt meg.

[58] Ténykérdésnek nevezte, hogy az Mt. 229. § (2) bekezdés b) pontja szerinti tilalomba ütközés miatti semmisségre nem hivatkozott, illetve azt is, hogy a törvényszék nem hívta fel a felek figyelmét, hogy álláspontja szerint a tanulmányi szerződés semmissége ez okból felmerül és ezen semmisségi ok következményeit kívánja levonni.

[59] Rámutatott azonban, hogy a törvényszék e körben kifejtett álláspontja ténybelileg és jogilag egyaránt alapos. Ennek alátámasztásául hivatkozott a Kúria Joggyakorlat-elemző Csoportja Összefoglaló Jelentésére a munkaviszonyhoz kapcsolódó egyes megállapodások: a versenytilalmi megállapodásra és a tanulmányi szerződésre vonatkozó munkajogi szabályok értelmezésével kapcsolatos bírói gyakorlat tárgyában, annak a 33. oldalán foglaltak egy részét idézte is. Ez alapján jogszerűnek látta a törvényszék azon következtetését, hogy a tanulmányi szerződés semmis. Nem vitatta, hogy ennek megállapítására a felperes által megjelölt eljárási szabálysértés mellett került sor.

[60] A fentiek ellenére kétségesnek találta, hogy az eljárás megismétlése szükséges lenne. E körben hangsúlyozta, a felperes nem nyilatkozott fellebbezésében arról, hogy a megismétlendő elsőfokú eljárásban milyen eljárási cselekmény lefolytatását tartja indokoltnak, amely mellett az ügy érdemi eldöntése másként alakulhatna. Ennek hiányában álláspontja szerint az ítélet hatályon kívül helyezése iránti kérelem nem foghat helyt.

[61] Helytállónak találta az elsőfokú bíróság azon álláspontját, hogy a közös megegyezés 2. pontjának azon rendelkezése, miszerint köteles a részére nyújtott tanulmányi támogatás visszafizetésére, jogellenes, ugyanis sérti az Mt. 43. § (1) és (3) bekezdésében foglaltakat, mivel az Mt. 229. § (6) bekezdéséhez képest rá hátrányosabb feltételeket rögzít. Olyan esetre írja elő ugyanis a tanulmányi támogatás visszafizetésének kötelezettségét, amelyre azt az Mt. nem teszi.

[62] Az előbbiekkal kapcsolatban hangsúlyozta azt is, az elállás jogszabályba ütköző volt, hiszen a munkaviszony közös megegyezéssel történő megszüntetésének a kezdeményezését nem minősíti szerződésszegésnek sem az Mt. 229. §-a, sem a tanulmányi szerződés. E körben a megállapodás szövege kifejezetten hibás, a megtévesztésére alkalmas jogi álláspontot rögzít.

[63] A BH2021. 315. számú eseti döntéssel kapcsolatban kiemelte, az erre való felperesi hivatkozás azért nem alapos, mert a jelen esetben a tanulmányi szerződés nem közös megegyezéssel, hanem a felperes jogszabályba ütköző elállása folytán szűnt meg.

[64] Osztotta a törvényszék fizetés nélküli szabadsággal kapcsolatos álláspontját is.

[65] Az alperes egyidejűleg csatlakozó fellebbezést is előterjesztett, amelyben kérte, hogy az ítéletábra az elsőfokú ítélet indokolásából mellőzze azt a megállapítást, miszerint a 2020. június 12. napján kelt „megállapodás munkaviszony közös megegyezéssel történő megszüntetéséről” szóló okirat tartalma a részéről tett tartozáselismerő nyilatkozatnak minősül.

[66] E körben kifejtette, a törvényszék tévesen minősítette a közös megegyezés érintett tartalmát tartozáselismerésnek. A Ptk. 6:26. §-a és az ahhoz fűzött kommentár idézése mellett kifejtette, a közös megegyezés meghatározott összeg megfizetésére való kötelezettségvállalást tartalmaz részéről, azonban semmiképpen nem tekinthető a felpereshez címzett, a tartozás pozícióját érintő, a tartozáselismeréssel járó joghatás kiváltására irányuló jognyilatkozatnak vagyis tartozáselismerésnek.

[67] A felperes az alperesi fellebbezési ellenkérelemre tett válasziratában kifejtette azt az álláspontját, miszerint az összefoglaló jelentés hivatkozott része a jelen per elbírálása szempontjából irreleváns, mivel az ott leírt tényállás nem összehasonlítható a jelen per tényállásával. Az eltérést abban látta, hogy az összefoglaló jelentésben szereplő jogeset szerint a munkáltató a munkába lépéssel összefüggő költségeket terhelte a munkavállalóra, a jelen eljárásban azonban nem ilyenekről van szó.

[68] Rámutatott, a fellebbezésben részletesen előadta, az elsőfokú bíróság eljárási szabálysértései kapcsán milyen eljárási cselekmények megtételétől esett el, amelyek kihatással lettek volna a per érdemi eldöntésére.

[69] Továbbra is vitatta, hogy az elsőfokú bíróság fizetés nélküli szabadság biztosításával kapcsolatos álláspontja helyes lenne, megismételve a fellebbezésben e tárgyban leírtakat.

[70] A csatlakozó fellebbezésre tett fellebbezési ellenkérelme arra irányult, hogy az ítéltábla az alperes által mellőzni kért részében az elsőfokú ítéletet hagyja helyben. Kifejtette azon álláspontját, hogy a csatlakozó fellebbezéssel támadott ítéleti rész helyesen állapította meg, hogy az alperesi nyilatkozat tartozáselismerésnek minősül.

Az ítéltábla döntése és jogi indokai

[71] A fellebbezés és a csatlakozó fellebbezés aseptalan.

[72] A Pp. 370. § (1) bekezdése értelmében a másodfokú bíróság felülbírálati jogkörét az erre irányuló fellebbezési kérelemre, csatlakozó fellebbezésre, ellenkérelemre, azok korlátai között gyakorolja. Ilyen korlátnak minősülnek a fellebbezés Pp. 371. § (1) bekezdés a)-d) pontjában megjelölt tartalmi követelményei körében előadottak. E jogszabályi rendelkezésből következik, hogy korlátot nemcsak az képez, hogy a fellebbező milyen tartalmú másodfokú döntést kér, hanem az is, hogy azt milyen indokkal teszi, melyik eljárási vagy anyagi jogszabály megsértésére hivatkozik. A fellebbezés tartalmát illetően tehát a Pp. rendelkezései szerint a fellebbező fél kötelezettsége annak határozott megjelölése, hogy a jogorvoslat során a másodfokú bíróság milyen döntést hozzon, a kifogásolt elsőfokú ítéleti rendelkezést, vagy annak mely részét mennyiben és milyen okból változtassa meg vagy helyezze hatályon kívül [Pp. 371. § (1) bekezdés b) pontja].

[73] A felülbírálati jogkör a fellebbezésben felhozott adott kérdés vizsgálatának és minősítésének joga, amely magában foglalja az elsőfokú bíróság döntésének megváltoztathatóságát. A Pp. 369. § a másodfokú bíróság felülbírálati jogkörének típusait határozza meg és azt is szabályozza, hogy felülbírálati jogkör milyen keretek között gyakorolható. Azzal, hogy a félnek a fellebbezésben egyértelműen meg kell határoznia a fellebbezési kérelme okát és indokait, egyúttal kijelöli a másodfokú bíróságtól kért jogvédelem tárgyát és körét (Pp. 371. §).

[74] Felperes elsődleges fellebbezési kérelmében az elsőfokú bíróság ítéletének Pp. 381. § szerinti mérlegelhető hatályon kívül helyezését kérte. Az eljárási szabálysértést abban jelölte meg, hogy az elsőfokú bíróság a szerződés Mt. 229. § (2) bekezdés b) pontjába ütköző semmisségét az 1/2015. (VI. 15.) PK véleményben foglalt eljárási szabályok megsértésével állapította meg.

[75] A Pp. 237. § (3) bekezdés b) pontja értelmében a bíróság a felek tudomására hozza, ha olyan tény észlel, amelyet hivatalból kell figyelembe venni.

[76] E jogszabályi rendelkezés mellett hangsúlyozandó, az eljárásjogi tárgyú elvi iránymutatásoknak az új Pp. hatályba lépését követően történő felülvizsgálatáról szóló 1/2017. Polgári Jogegységi Határozat folytán a Pp. alkalmazása körében megfelelően

irányadó a semmisségi ok hivatalbóli észlelése kapcsán követendő eljárásról szóló 1/2005. (VI. 15.) PK vélemény. Eszerint, ha eljárása során a bíróság semmisségi ok fennálltát hivatalból észleli, lehetőséget biztosít a feleknek, hogy az érvénytelenség megállapításának esetére vonatkozó érdemi nyilatkozataikat megtehessék, majd a kereseti kérelem és ellenkérelem, illetve a jogorvoslati kérelem és jogorvoslati ellenkérelem korlátaira tekintettel dönt a kereset elutasításáról.

[77] Helytállóan hivatkozott a felperes e körben arra, hogy a szerződés Mt. 229. § (2) bekezdés b) pontjába ütköző semmisségről az elsőfokon eljáró bíróság a peres feleket nem tájékoztatta és nem biztosította számukra ebben a körben nyilatkozataik megtételét sem.

[78] A Pp. 381. § alapján a másodfokú bíróság a hatályon kívül helyezés jogát akkor gyakorolhatja, ha azért szükséges az elsőfokú eljárás megismétlése vagy kiegészítése, mert az elsőfokú eljárás lényeges szabályainak megsértése az ügy érdemi eldöntésére kihatott, és annak orvoslása a másodfokú eljárásban nem lehetséges, vagy nem észszerű.

[79] Az ítéltábla álláspontja szerint azonban a fenti eljárási szabálysértés az ügy érdemi eldöntésére nem hatott ki az alábbiak miatt:

[80] A felperes fellebbezésében az anyagi pervezetés hiánya mellett arra is hivatkozott, hogy a tanulmányi szerződés az elsőfokú bíróság előbbi álláspontjával szemben nem semmis, az elsőfokú bíróság ugyanis tévesen jutott arra a következtetésre, hogy annak megkötése az Mt. 229. § (2) bekezdés b) pontjába ütközött. Az ítéltábla e tárgyban osztja a felperes álláspontját az alább kifejtettek szerint:

[81] Az Mt. 229. § (1) bekezdés értelmében a tanulmányi szerződésben a munkáltató vállalja, hogy a tanulmányok alatt támogatást nyújt, a munkavállaló pedig arra kötelezi magát, hogy a megállapodás szerinti tanulmányokat folytatja és a képzettség megszerzése után a támogatás mértékével arányos időn – de legfeljebb öt éven – keresztül munkaviszonyát felmondással nem szünteti meg.

A (2) bekezdése szerint pedig nem köthető tanulmányi szerződés munkaviszonyra vonatkozó szabály alapján járó kedvezmények biztosítására, továbbá, ha a tanulmányok elvégzésére a munkáltató kötelezte a munkavállalót. Az alperes ez utóbbi kapcsán hivatkozott az anyagi pervezetés hiányára, illetve az elsőfokú bíróság téves jogkövetkeztetésére.

[82] Az irányadó tényállás alapján a peres felek 2017. szeptember 20. napján munkaszerződést és tanulmányi szerződést is kötöttek, amely szerint a felperes az alperest mozdonyvezető gyakornok munkakörben alkalmazta. Az állást az alperes annak ismeretében vállalta el, hogy a tanulmányi szerződésben foglaltak alapján a felperes a mozdonyvezető munkaerő igényének kielégítése érdekében a mozdonyvezető munkakör betöltéséhez szükséges képesítést meg kell szereznie, majd ténylegesen mozdonyvezetői munkakörben kerül foglalkoztatásra.

[83] Az alperesnek a munkaszerződés és a tanulmányi szerződés megkötését megelőzően lehetősége volt végig gondolni, hogy ilyen feltételek mellett is kíván-e jogviszonyt létesíteni. A felperes helyes hivatkozásának megfelelően e körben szabad akarata nem volt korlátozott. Ezért az semmiképpen nem állapítható meg, hogy a munkáltató kötelezte volna ezen tanulmányok megkezdésére [Mt. 229. § (2) bekezdés b) pont].

[84] A következetes ítélkezési gyakorlat szerint az a körülmény, hogy valamilyen tanfolyam elvégzése a munkáltató érdekét is nagyban szolgálta nem értékelhető úgy, hogy a felek kölcsönös akarata nem a tanulmányi szerződés megkötésére és az abban foglaltak teljesítésére irányult volna [Mfv.I.10.756/2008.].

[85] A munkáltató kötelezettséget vállalt a tanulmányi szerződésben foglalt juttatások teljesítésére, amellyel nyilvánvalóan saját munkaerő szükségleteit kívánta biztosítani az

alperessel történő megállapodása mellett. Mindez pedig a jelen esetben kizárólag úgy értelmezhető, hogy a felek kölcsönös, egybehangzó akarata a munkaviszony létesítésére és a megfelelő munkakör betöltésére irányult, amelyhez szükség volt további munkavállalói ismeretek (mozdonyvezetői képesítés) megszerzésére és ezáltal a tanulmányi szerződés megkötésére. Nem állapítható meg viszont az, hogy a munkáltató kötelezte a munkavállalót a tanulmányok elvégzésére, ha a felek akarata kölcsönösen munkaviszony létesítésére irányul, amelynek a tanulmányi szerződés megkötése volt a feltétele (Mfv.VIII.10.095/2022/5.).

[86] Mindezek alapján téves az elsőfokú bíróság ítéletének azon megállapítása, amely szerint a tanulmányi szerződés az Mt. 229. § (2) bekezdés b) pontjába ütközik, ezáltal semmis.

[87] Tekintettel arra, hogy az ítéltábla álláspontja szerint a semmisség e körben nem áll fent, nincs olyan hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabálysértés sem, amely az ügy érdemi eldöntésére kihatott, így a hatályon kívül helyezés feltételei sem álltak fent.

[88] Az elsőfokú bíróság azonban egyrészt nem adott tájékoztatást a további, általa hivatalból is figyelembe vett semmisségi okokról, másrészt nem teljeskörűen vizsgálta a semmisség – hivatalból figyelembe veendő – okait. Az ítéltábla ezért e körben elvégezte saját anyagi pervezetését. A felek ezt követően előadott nyilatkozataira is figyelemmel nem merült fel olyan körülmény, ami a Pp. 381. § alkalmazásával az ítélet hatályon kívül helyezését indokolta volna.

[89] A felperes másodlagos fellebbezési kérelme az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatására és keresete szerinti marasztalására irányult. A másodfokú bíróságtól gyakorolni kért felülbírálati jogkört a Pp. 369. § (3) bekezdés a)-d) pontjaiban jelölte meg.

[90] A Pp. 369. § (3) bekezdés a) és b) pontja alapján a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletében megállapított tényállást az anyagi jogi felülbírálat során akkor érintheti, ha a bizonyítás eredményét okszerűtlennek minősíti vagy ha a fél által az első- vagy másodfokú eljárásban hivatkozott tény megállapítására bizonyítást folytat le, és annak alapján a tényállást módosítja, vagy kiegészíti. A mérlegelés akkor okszerűtlen, ha az ítéletben rögzített tényállás irratellenes, illetőleg ha az elsőfokú bíróság az adott bizonyítékok alapján nem juthatott volna az általa elfogadott következtetésre, vagyis a tényállás megállapítása során logikai hibát vétett. Abban az esetben azonban, ha a beszerzett bizonyítékok értékelésének eredményeként, a logika szabályai szerint lehetséges volt, vagyis nem volt kizárt az adott tényállás megállapítása, a másodfokú bíróság azt akkor sem bírálhatja felül, ha maga egyébként a bizonyítékok mérlegelése alapján más következtetésre jutott volna. Ez ugyanis a bizonyítékok másodfokú eljárásban történő felülmérlegelésének tilalmába ütközne. Nem elégséges azonban az okszerűtlen mérlegelésre általánosságban hivatkozni, konkrétan meg kell jelölni, hogy a bíróság milyen bizonyítékból vont le okszerűtlen következtetést, illetve milyen bizonyítási hiányosságok miatt nem tekinthető az ítélet megalapozottnak.

[91] A felperes fellebbezésében a tényállás téves megállapítása körében az elsőfokú bíróság ítéletének az alperes munkaköri feladataival kapcsolatos megállapításaira hivatkozott, amely álláspontja szerint ellentétben áll az elsőfokú bíróságnak az Mt. 229. § (2) bekezdés b) pontjába ütközés kapcsán kifejtett indokaival.

[92] Az ítéltábla álláspontja szerint azonban az elsőfokú bíróság a perben jelentős tényeket a felek tényállításainak, perben tett előadásainak, valamint a per tárgyalása során megismert bizonyítékoknak és egyéb peradatoknak az egybevetése, egyenként és összességében történő értékelése alapján okszerűen állapította meg [Pp. 269. § (1) bekezdés], így a tényállás megváltoztatásának, vagy a másodfokú eljárásban további bizonyítás lefolytatásának nem volt helye. Lényeges, hogy ezen alperesi hivatkozás egyébként az ítéltábla későbbiekben kifejtett indokolása szerint nem bír relevanciával.

[93] A felperes a Pp. 369. § (3) bekezdés c) pontja szerinti felülbírálati jogkör gyakorlása körébe tartozó hivatkozása szerint az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy a munkaviszony közös megegyezéssel történő megszüntetését rendező okirat 2. pont utolsó mondatában foglaltak az alperes részéről tartozáselismerő nyilatkozatnak minősülnek, azonban tévesen jutott arra a jogi következtetésre, hogy az alperes sikerrel teljesítette a Ptk. 6:26. § szerinti bizonyítási kötelezettséget azáltal, hogy a tartozás vonatkozásában bizonyította, az érvénytelen szerződésen alapult, ezért kérte, hogy az ítéltábla a megállapított tényekből az elsőfokú bíróságtól eltérő jogi következtetést vonjon le, a megállapított tényeket másként minősítve állapítsa meg az alperes fizetési kötelezettségének fennálltát. Ugyanezen felülbírálati jogkör keretében volt vizsgálendő az alperes csatlakozó fellebbezésének azon hivatkozása, hogy a közös megegyezés vitatott pontja nem minősül tartozáselismerésnek. Az előbbiek kapcsán az ítéltáblának először a tartozáselismerés tárgyában kellett állást foglalnia.

[94] Az Mt. 31. § alapján alkalmazandó Ptk. 6:26. §-a szerint, ha a kötelezett a tartozását elismeri, a tartozás jogcíme nem változik meg, de a tartozását elismerő kötelezettet terheli annak bizonyítása, hogy tartozása az elismerő jognyilatkozat megtételének időpontjában nem vagy alacsonyabb összegben állt fenn, bírósági eljárásban nem érvényesíthető követelésen vagy érvénytelen szerződésen alapult. Ez alapján elsődlegesen azt kellett tisztázni, a megállapodás vitatott része tartozáselismerő nyilatkozatot takar-e.

[95] A munkaviszony közös megegyezéssel történő megszüntetéséről szóló megállapodás 2. pontjának utolsó mondata szerint a munkavállaló visszavonhatatlan kötelezettséget vállalt arra, hogy a tanulmányi szerződésben előírt határidőben teljesíti a 15. pont szerinti visszafizetési és kötbér fizetési kötelezettségének munkáltatóval történő egyeztetést követően csökkentett részösszegét, ami 5 000 000 forint.

[96] A jognyilatkozat értelmezése tárgyában az Mt. 31. § alapján ugyancsak alkalmazandó Ptk. 6:8. § (1) bekezdése ad iránymutatást, amely szerint a jognyilatkozatot vita esetén úgy kell értelmezni, ahogyan azt a címzettnek a nyilatkozó feltehető akaratára és az eset körülményeire tekintettel a szavak általánosan elfogadott jelentése szerint értenie kellett.

[97] E jogszabályi rendelkezés fényében helyesen foglalt állást az elsőfokú bíróság tekintetben, hogy az alperes vitatott nyilatkozata tartozáselismerő nyilatkozatnak minősül. A fél nyilatkozatához a tartozáselismerés következményei csak akkor fűződhetnek, ha a tartozás elismerése magyarázatot nem igénylő módon, kifejezetten és félreérthetetlenül történik (EBH2000. 309.). A Ptk. a tartozáselismerő jognyilatkozat érvényességét nem köti írásba foglaláshoz, nem mondja továbbá azt sem, hogy a tartozáselismerő jognyilatkozatnak címzettnek kell lennie. A dolog természeténél fogva a tartozáselismerés e nélkül is rendszerint a jogosulthoz címzett jognyilatkozattal jön létre, amely nem zárja ki annak lehetőségét, hogy a fél nyilatkozatát egy közös megegyezés keretében tegye meg.

[98] Mindezek egybevetve is az ítéltábla elsőfokú bíróságával azonos álláspontra helyezkedett a vizsgált jognyilatkozat minősítését illetően, hiszen abban az alperes félreérthetetlen szavakkal egyértelműen azt juttatta kifejezésre, hogy a tanulmányi szerződés 15. pontja alapján őt terhelő fizetési kötelezettsége alapján 5 000 000 forintot vállal megtéríteni a munkáltatónak, amit az alperes nem érthetett másként, mint tartozáselismerésként.

[99] Erre figyelemmel alaptalan az alperes csatlakozó fellebbezése.

[100] A tartozáselismerés legfontosabb jogi következménye a bizonyítási teher megfordulása volt. Ez alapján tehát nem a felperesnek kellett bizonyítani a követelés fennállását, hanem az alperesnek kellett bizonyítani azt, hogy a tartozás nem áll fenn, alacsonyabb összegben áll

fenn, vagy okafogzott, valamint annak bizonyítása is, hogy a tartozáselismerés mögötti jogviszony érvénytelen.

[101] Ez alapján a továbbiakban az volt vizsgálendő, hogy az alperes eleget tett-e annak a kötelezettségének, hogy valamely tartozás megfizetése alóli mentesülését eredményező körülmény fennálltát bizonyítsa. Ezek közül az alperesi érdemi védekezésére és a hivatalbólíságra is figyelemmel elsőként az érvénytelenségről kellett állást foglalni.

[102] Az alperes védekezése alapján helyesen rögzítette az elsőfokú bíróság azt, hogy a tartozáselismerés nem újítja meg és nem változtatja meg a követelés jogcímét, amely a jelen perbeli esetben a tanulmányi szerződéstől az alperes szerződésszegő magatartására alapított felperesi elállás folytán keletkező, de a tanulmányi szerződésből eredő követelés.

[103] Az Mt. 42. § (2) bekezdés b) pontja alapján a munkáltató a munkaszerződés alapján a munkavállalónak munkabért köteles fizetni, a felek eltérő megállapodása az Mt. 50. § (1) bekezdés a) pontjára figyelemmel érvénytelen. A munkavállaló a megélhetéséhez szükséges jövedelmet – a munkaviszony alapján – a munkáltatótól járó munkabérből biztosítja, ezért a munkaviszony elengedhetetlen tartalmi eleme, hogy a munkavégzés ellenérték, munkabér fejében történjék. Ha a munkavállaló, munkaviszonya keretében munkát végzett, az elvégzett munkáért járó díjazást részére meg kell állapítani, el kell számolni és ki kell fizetni. [In: Cséffán József: A munka törvénykönyve és magyarázata, Szegedi Rendezvényszervező Kft., Szeged, 2023. Mt. 136. §-hoz fűzött magyarázata] Ezen kötelezettség a munkáltatót akkor is terheli, ha a munkavállaló munkaköri kötelezettsége kizárólag a tanulmányok folytatására irányul, hiszen a munkáltató saját diszkrecionális jogkörében döntött a munkaviszony létesítése mellett, ahelyett, hogy a hivatkozott munkaerő szükséglet biztosítása érdekében az alperessel kizárólag a képesítés megszerzéséhez szükséges képzés költségeinek fedezése tárgyában állapodott volna meg, hiszen az Mt. 50. § (1) bekezdés a) pontja kifejezetten kizárja a felek olyan megállapodását, amelynek eredményeként a munkaköri feladatok teljesítése esetleg ellentételezés nélkül maradhatna (pl. a tanulmányi szerződés munkavállaló részéről történő megszegése esetén).

[104] Ugyanígy kötelezettségként terheli a munkáltatót az Mt. 51. § (2) bekezdés a) pontja értelmében a munkavállaló részére a munkaviszony teljesítésével felmerült szükséges és indokolt költségek megtérítése, ebben a körben az utazási költségtérítés is, különös tekintettel arra, hogy a felek által előadottak alapján az alperesnek a képzés különböző helyszíneire utazáshoz kellett igénybe vennie a különböző közlekedési eszközöket, amely szintén nem vitásan a munkakörébe tartozó feladat ellátása miatt merült fel.

[105] Mindezekre tekintettel az ítéltábla megállapította, hogy a tanulmányi szerződés II. 5. pontjában a munkavállalónak kifizetett munkabér (távolléti díj) az Mt. 42. § (2) bekezdés b) pontjába ütközik; míg a munkavállalónak biztosított utazási költségtérítés Mt. 51. § (2) bekezdés a) pontjába ütközik okán semmis, ebben a körben a tanulmányi szerződés részlegesen érvénytelen. Ezen jogszabályi rendelkezésekbe ütközik azonban nem feleltethető meg az Mt. 229. § (2) bekezdésben rögzített negatív taxáció egyik pontjának sem, hiszen sem a munkabér, sem az utazási költségtérítés nem minősülhet munkaviszonyra vonatkozó szabály alapján járó kedvezménynek, azokat azonban – a fent kifejtettek szerint – a tanulmányi szerződés körében támogatásként sem lehet figyelembe venni.

[106] Megjegyzi az ítéltábla, a tanulmányi szerződés II. 5., II. 6. és V. 15. pontjainak együttes értelmezéséből kitűnően maguk a felek sem sorolták a „támogatás” ezen elemeit a munkavállaló szerződésszegése esetén visszatérítendő tételek közé, ugyanis a visszatérítési kötelezettség – az alperes helyes hivatkozása és az elsőfokú bíróság helyes megállapítása szerint – csak a 6. pontban megjelölt költségeket érintette.

[107] Az ítéltábla anyagi pervezetését követően az alperes megváltoztatott ellenkérelmében hivatkozott arra, hogy munkaviszony közös megegyezéssel történő megszüntetésével kapcsolatos megállapodás 2. pontjában rögzített, a felperes részéről a közös megegyezésre irányuló kezdeményezést tanulmányi szerződés megszegésének minősítő, továbbá az alperes tanulmányi szerződéstől elállására irányuló kikötése semmis.

Ezzel szemben a felperes hivatkozása az volt, hogy munkáltatóként az elállás jogának jogszerű gyakorlását azon alperesi magatartás tette lehetővé, hogy az alperes szerződésszegő magatartást tanúsított akkor, amikor kezdeményezte a munkaviszony közös megegyezéssel történő megszüntetését. A felperes ezen állításának alátámasztására következetesen hivatkozott a BH2021. 315. számú eseti döntésben foglalt megállapításra, amely szerint a munkaviszonynak a tanulmányi szerződésben kikötött időtartam előtti megszüntetése a felperes szerződésszegésének minősül akkor, ha a munkaviszony megszüntetését ő kezdeményezte.

[108] Az Mt. 229. § (6) bekezdése alapján a munkáltató elállhat a tanulmányi szerződéstől és a nyújtott támogatást visszakövetelheti, ha a munkavállaló a tanulmányi szerződésben foglaltakat megszegi.

[109] A tanulmányi szerződés V. 14. pontja nem minősíti szerződésszegési esetnek a munkaviszony közös megegyezéssel történő megszüntetését, amelynek hiányában nincs olyan – a korábbi szabályozástól eltérő – jogszabályi rendelkezés, amely a munkaviszony közös megegyezéssel történő megszüntetését a tanulmányi szerződés tekintetében szerződésszegésnek minősítené.

[110] Mindezek alátámasztják az elsőfokú bíróság azon helyes álláspontját, hogy BH2021. 315. eseti döntés, így az annak alapjául szolgáló határozatok (Legfelsőbb Bíróság Mfv. II. 10. 114/1999. sz. ügyben hozott EBH2000. 250. számon közzétett határozat és a Legfelsőbb Bíróság Mfv.II.10.251/2005/5. számú határozata) a jelen peres eljárásban az alábbiak miatt nem alkalmazható:

[111] Az 1992-es Mt. 110. § (1) bekezdése alapján a munkavállaló arra kötelezi magát, hogy a képzettség megszerzése után meghatározott időn keresztül a munkáltatóval munkaviszonyát fenntartja. Ezzel szemben az Mt. 229. § (1) bekezdése a munkavállaló kötelezettségét akként állapítja meg, hogy a képzettség megszerzése után a támogatás mértékével arányos időn belül – de legfeljebb öt éven keresztül – munkaviszonyát felmondással nem szünteti meg.

[112] A lényegi eltérés tehát a munkavállaló kötelezettsége tekintetében az 1992-es Mt. és a hatályos Mt. rendelkezései között az, hogy míg a hivatkozott eseti döntésben foglalt megállapítás még az 1992-es Mt. alapján a munkaviszony fenntartásának kötelezettségét támasztotta a munkavállalóval szemben, az új Mt. ezzel szemben „már csak” a munkaviszony felmondással történő megszüntetésének tilalmát írja elő.

[113] Az Mt. 64. § (1) bekezdése alapján a munkaviszony megszüntethető közös megegyezéssel, felmondással és azonnali hatályú felmondással. A felmondás részletes szabályait az Mt. 65. §-a tartalmazza. Ez alapján a felmondás nem azonosítható a munkaviszony közös megegyezéssel történő megszüntetésével függetlenül attól, hogy a közös megegyezés megszüntetését melyik fél kezdeményezte, így a megszüntetést ténylegesen kezdeményező fél tekintetében az ítéltábla további bizonyítás lefolytatását nem találta szükségesnek.

[114] Mindezek alapján nem állapítható meg az alperes részéről a tanulmányi szerződést megszegő magatartás a munkaviszony közös megegyezéssel történő megszüntetése okán, így a felperes erre alapítottan elállási jogát sem gyakorolta jogszerűen, elállási jognyilatkozata érvénytelen, mert az Mt. 229. § (6) bekezdésébe ütközik, amely az elállás feltételül a munkavállaló szerződésszegő magatartását írja elő.

[115] Az Mt. 29. § (4) bekezdése alapján ezen elállási jognyilatkozat érvénytelensége esetén e jognyilatkozatból az alperes részére sem visszafizetési, sem kötbérfizetési kötelezettségek nem származhatnak.

[116] A fent kifejtettekre tekintettel az ítéltábla megállapította, hogy a munkaviszony közös megegyezéssel történő megszüntetéssel kapcsolatos megállapodás 2. pontjában rögzített, a felperes részéről közös megegyezésre irányuló kezdeményezés tanulmányi szerződésnek megszegésének minősítő, továbbá az alperes tanulmányi szerződéstől elállásra irányuló megállapítása semmis, ebből eredően érvénytelen, így az alperes sikeresen bizonyította azt, hogy a tartozáselismerő nyilatkozat érvénytelen szerződési kikötésen alapul.

[117] A felperes fellebbezésében a Pp. 369. § (3) bekezdés c) pontja szerinti felülbírálat körében kérte az elsőfokú ítélet azon megállapításának a megváltoztatását is, amely szerint a felperes a tanulmányi szerződést megszegve engedélyezett fizetés nélküli szabadságot, amelynek alapján az alperes az Mt. 229. § (5) bekezdése szerint mentesül a tanulmányi szerződésből folyó kötelezettsége alól.

[118] Az Mt. 229. § (5) bekezdése a munkavállaló mentesülési lehetőségét a munkáltató lényeges szerződésszegéséhez köti. Ilyen lényeges szerződésszegésnek minősülhet, ha a munkáltató a tanulmányok ideje alatt a tanulmányi szerződésben vállalt valamely kedvezményt nem biztosítja, vagy támogatást nem folyósítja.

[119] Figyelemmel arra, hogy az ítéltábla álláspontja szerint a fizetés nélküli szabadság időtartama alatt a munkavállaló a munkabérben, annak járulékaiban, valamint az utazási költség térítésben nem részesült, amelyek azonban a fent kifejtettek alapján nem minősülnek támogatásnak, így nem állapítható meg az sem, hogy a felperes a fizetés nélküli szabadság elrendelésével szerződésszegést követett volna el, ezért a Ptk. 6:26. §-ban felsorolt vagylagos mentesülési okok közül azt nem sikerült bizonyítania, hogy tartozása nem áll fenn, azonban – a fent kifejtettek szerint – annak bizonyítása, hogy tartozása érvénytelen szerződésen (szerződési kikötésen, illetve egyoldalú jognyilatkozaton) alapult, a feltételek vagylagossága miatt kellő alapul szolgál a tartozáselismerésben vállalt fizetési kötelezettség teljesítése alóli mentesüléshez.

[120] Mindemellett tévesen hivatkozott a felperes fellebbezésében arra is, hogy az alperes a per során a kereset vonatkozásában részbeni elismerő nyilatkozatot tett. A keresetet elismerő nyilatkozatnak kifejezettnak és egyértelműnek kell lennie, azaz kifejezetten és egyértelműen a kereset részben vagy egészben történő elismerésére kell irányulnia, az alperes 2022. június 2-án tartott tárgyaláson tett, a felperes által megjelölt nyilatkozata azonban – annak szövegkörnyezete szerint – nem ilyen.

[121] A felperes fellebbezésében kérte a Pp. 369. § (3) bekezdés d) pontja szerinti felülbírálati jogkör gyakorlását is, ugyanakkor az elsőfokú bíróság az anyagi jogszabályok szerinti mérlegelési jogkörbe tartozó döntést nem hozott, ezért a felülbírálati jogkör gyakorlására törvényi lehetőség nem volt.

[122] Mindezekre tekintettel az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét – a fentiek szerinti eltérő indokolással – a Pp. 383. § (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

[123] Az ítéltábla a Pp. 83. § (1) bekezdése alapján kötelezte az eredménytelenül fellebbező felperest az alperes jogi képviselőjével összefüggésben felmerülő ügyvédi munkadíj fizetésére, amelynek mértékét a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés a) pontja, (5) bekezdése, 4/A. § (1) bekezdése alapján a rendelkező részben foglaltak szerinti mértékben állapított meg, amely összeg ÁFÁ-t tartalmaz.

[124] Az alaptalanul fellebbező felperest kötelezte az ügy tárgyi költségmentességére tekintettel feljegyzett 400 000 forint fellebbezési eljárási illeték megfizetésére a Magyar

Államnak [Pp. 82. § (1) bekezdés, 95. § (1) bekezdés, 101. § (1) és (6) bekezdés, az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 39. § (1) bekezdés, 46. § (1) bekezdése; a költségmentesség és költségfeljegyzési jog polgári és közigazgatási bírósági eljárásban történő alkalmazásáról szóló 2017. évi CXXVIII. törvény 3. § (1) bekezdés d) pontja.

[125] Tájékoztatja az ítéltábla a felperest, hogy az illetékek a Nemzeti Adó- és Vámhivatal 10032000-01070044-09060018 számú illetékbevételei számlájára kell megfizetni. Megfizetés során közleményként fel kell tüntetni a Szegedi Ítéltábla megnevezését a jelen határozat számát és a fizetésre kötelezett adószámát.

[126] Az alperest a Pp. 525. §-a alapján megillető munkavállalói költségkedvezményre figyelemmel a 8 000 forint csatlakozó fellebbezési eljárási illeték az állam terhén marad [Pp. 82. § (1) bekezdés, 95. § (1) bekezdés, 101. § (1) és (6) bekezdés, Itv. 39. § (1) bekezdés, 48. §]

[127] Az ítéltábla a fellebbezést a Pp. 376. § (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívül bírálta el. Az ítélet ellen a Pp. 361. § (2) bekezdésében foglaltak alapján fellebbezésnek helye nincs.

Szeged, 2023. október 16.

Dr. Szöllősiné dr. Tóth Zsuzsanna s.k.
a tanács elnöke

Dr. Telegdy Gergely s.k.
előadó bíró

Dr. Bálint Attila s.k.
táblabíró

SZEGEDI ÍTÉLTÁBLA

Mf.I.40.007/2023/14. szám

V É G Z É S :

A Szegedi Ítéltábla a Winkler és Társai Ügyvédi Iroda által képviselt **(felperes neve)** felperesnek – a dr. Szűcs Péter Ügyvédi Iroda által képviselt **(alperes neve)** alperes ellen tanulmányi szerződésből eredő követelés iránt indított perében a Szolnoki Törvényszék 14.M.70.015/2022/22. számú ítélete ellen a felperes részéről 23. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán folyamatban lévő másodfokú eljárásban az Mf.I.40.007/2023/12. számú ítéletének rendelkező részét az alábbiak szerint javítja ki:

„Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg az esedékesség napjáig az államnak – a Nemzeti Adó- és Vámhivatal Illetékbevételei számlájára – 400 000 (négy százezer) forint fellebbezési eljárási illetéket.”

A kijavító végzés ellen fellebbezésnek helye nincs.

Szeged, 2023. október 27.

Dr. Szöllősiné dr. Tóth Zsuzsanna s.k.
a tanács elnöke

Dr. Telegdy Gergely s.k.
előadó bíró

Dr. Bálint Attila s.k.
táblabíró